

Рајна М. Драгићевић*

(Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима)

МОТИВАЦИЈА, ТВОРБА И ЗНАЧЕЊЕ СРПСКИХ СЛИВЕНИЦА

У раду се представља емпиријско истраживање мотивације, значења и грађења српских сливеница. Истраживање је обављено помоћу анкете у којој је 35 студента Филолошког факултета Универзитета у Београду оцењивало мотивацију, грађење и значење 10 изабраних сливеница. На крају рада износе се закључци до којих се дошло спроведеном анализом и одређује се статус сливања као творбеног начина у односу на остале творбене начине у оквиру српске дериватологије у ширем смислу.

Кључне речи: сливање, сливеница, творба речи, лексикологија, српски језик.

Уводна разматрања. Циљ овог рада наметнуо се када смо, читајући примере за сливенице у индексу књиге проф. Ранка Бугарског *Сармагедон у Месопотаманији*, схватили да за многе сливенице не знамо шта значе. Чак и ако су мотивне речи ових лексема препознатљиве, најчешће није лако разумети појам који именују. Тако, на пример, не можемо са сигурношћу знати шта значе речи у наслову ове књиге, нарочито *Месопотаманија*, иако видимо да је мотивишу именица *Месопотамија* и глагол *тамани-ти*. Будући да начелно прихватамо оцену Катарине Расулић (2008: 283–284) да је „управо препознавање могућности за конструисање новог значења спајањем наизглед неспојивог једно од битних обележја креативног мишљења и стваралачке употребе језика”, одлучили смо да испитамо границе креативности сливеница, тј. начин на који говорници српског језика разумеју и граде лексичке јединице настале блендирањем (сливањем). Ако се испостави да на исти начин разумевамо речи као што су *сармагедон* и *месопотаманија*, онда се поставља питање како је то могуће и које све

* rajna.dragicevic@fil.bg.ac.rs

особине чине ове лексеме препознатљивим. Ако се пак испостави да их говорници разумевају на различите начине, онда се поставља питање чему служи творбени начин у којем не постоје препознатљиви творбени модели, тј. не постоји систем и чему служе лексеме које говорници разумеју само захваљујући врло прецизном контексту, без којег не могу обављати своју најважнију функцију, а то је означавање.

У анкети која је спроведена у марту 2022. године и у којој је учествовало 35 студената Филолошког факултета Универзитета у Београду (25 студената прве, треће и четврте године основних студија Катедре за српски језик са јужнословенским језицима и 10 студената докторских студија), студентима су задата два питања.

У првом питању наведено је десет сливеница изабраних из књиге проф. Ранка Бугарског (2013) и од студената је затражено да за сваку од њих напишу од којих је двеју речи настала и шта значи. У другом задатку наведено је десет парова речи које су служиле као мотивација за настајање одређених сливеница, опет према подацима из књиге проф. Р. Бугарског (2013), а од студената је тражено да сачине сливеницу од датих мотивних речи.

I. Тумачење мотивације сливеница. У првом делу анкете задате су следеће сливенице за које је од студената тражено да одреде мотивне речи и значење: *бабћеха*, *балканалије*, *блогиња*, *чаробични*, *чистосађани*, *цулов*, *Еврогорци*, *Хрбин*, *крајчетак* и *ванземљаци*.

Што се грађења ових речи тиче, испоставило се да су се студенти колебали, што јасно показује да ове речи нису творбено прозирне.

Велика сагласност у вези са препознавањем мотивних речи сливенице потврђена је у вези са настанком сливенице **бабћеха**, што је видљиво из чињенице да су студенти понудили само две могућности: баба + маћеха; баба + ћерка. Погледајмо како настанак осталих сливеница виде учесници анкете:

Балканалије (Бугарски: Балкан + баханалије): Балкан + баханалије; Балкан + Алија; Балкан + алије; Балкан + аналије; Балкан + канали; Балкан + олуја; Балкан + комуналије; Балкан + баналије; Балкан + генералије; Балкан + каналије; не знам.

Блогиња (Бугарски: блог + богиња): блог + богиња; блог + асистенткиња; блок + богиња; не знам.

Чаробични (Бугарски: чаробни + обични): чаробан + обичан; чаробан + необичан; чаробно + обично; чар + обичан; чаробњак + обични; чаробњак + магични; чаробни + магични; не знам.

Чистосађани (чистоћа + Новосађани): чисто + Новосађани; чисто + Београђани; чистоћа + садити; чисто + сађани; чисто + посадити; не знам.

Цулов (Бугарски: цукела + кулов): цукела + лопов; цул + лов; цудо + лов; ? + улов; цул- + -ов; цул + улов; улов + јефтин; цукела + кулов; цукац + кулов; цул + ?; цукац + ?; цукела + лов; цунгла + лов; циновски + улов; цукац + ловити; не знам.

Еврогорци (Бугарски: европски + Црногорци): Европа + Црногорци; Европљани + Црногорци; Европа + горци; Евро + Црногорци; европски + Црногорци, Европа + гора; не знам.

Хрбин (Бугарски: Хрват + Србин): Хрват + Србин; Х + Србин; не знам.

Крајчетак (Бугарски: крај + почетак): крај + почетак.

Ванземљаци (Бугарски: ванземаљци + земљаци): ван + земљаци; ван + земља; ван + земљак; ванземаљац + земљак; ванземаљци + земљаци; ван- + земља- + -ак; изван + земљаци; ванземаљац + земља.

Дискусија о тумачењу мотивације сливеница. Пре свега запажамо да се у проналажењу мотивних речи за скоро све наведене сливенице појављује одговор *не знам*, осим за лексеме *бабћеха*, *крајчетак* и *ванземљаци*. То значи да има студената Филолошког факултета, од којих очекујемо да су језички образованији од просечних говорника, који не могу чак ни да претпоставе које су речи садржане у неким сливеницама.

Намеће се и чињеница да одговори нису јединствени, што значи да се мотивација схвата на различите начине.

Запажа се да степен уједначености одговора испитаника зависи и од модела творбе сливеница. Р. Бугарски (2013: 69–79) издваја седам модела сливеница: 1) класични, прототипски модел: први део једне лексеме и други део друге лексеме (*чукац*); 2) сливање целе прве и другог дела друге речи (*брукастично*); 3) почетак прве лексеме и цела друга лексема (*Кикиндијанац*); 4) сливање двеју целих речи (*сморфологија*); 5) једна реч или њен део убацује се усред друге (*бродокрадилиште*); 6) једна реч унутар друге, уз обавезно истицање у писању (*кљусО*); 7) српско-енглеске бленде (*Jazzбина*).

У неким случајевима, испитаници су без проблема препознали прву мотивну реч, нарочито онда када она у целини улази у сливеницу. Тако су, на пример, сви разумели да у сливеници *балканалије* прву мотивну реч представља *Балкан*, али су други део, који, према Р. Бугарском, треба да гласи *баханалије*, идентификовали и таквим лексичким избором, али и другачијим: *Алија*, *канал*, *олуја*, *комуналије*, *баналије*, *генералије*, *аналије*. Најчешћи одговор био је *баханалије* (13), али и *не знам* (10).

Понекад није било лако утврдити прву мотивну реч, иако је познат њен корен. Тако је, на пример, свим испитаницима било јасно да је именица *Еврогорци* настала од лексеме која има везе са именицом *Европа*, али видљива је неусаглашеност у вези с тим да ли је у питању баш *Европа*, *Европљани*, *евро* или *европски*. Друга реч је идентификована углавном

онако како се очекивало – *Црногорци*, али су неки испитаници имали потребу да творбени начин ове именице схвате као слагање или комбиновану творбу, па им се учинило да је друга мотивна реч *гора* (*гор-* + *-ац*).

Ако је сливеница настала сједињавањем делова двеју мотивних речи, испитаници су их тешко распознавали. Тако је, на пример, прва мотивна реч именице *цулов* (која треба да гласи *цукац*) идентификована као *цукела*, *цул*, *цудо*, *цукац*, *цунгла*, *циновски*, а неки уопште нису могли да је идентификују. Друга мотивна реч препозната је као *лопов*, *лов*, *улов*, *кулов*, *лови-ти*. Неки нису ни схватили да је твореница настала сливањем, па су је објаснили деривацијом (*цул-* + *-ов*). Скоро пола испитаника (њих четрнаесторо) нису се ни упуштали у одређивање мотивације, већ су написали да не знају како је та реч настала.

Именица *чистосађани* изазвала је код неких испитаника асоцијацију на становнике одређеног града и чистоћу, али неки од њих су мислили да је именица инспирисана Новосађанима, а други су веровали да је мотивисана Београђанима. У другој групи испитаника налазе се они који су веровали да је ова именица настала сложено-изведеном творбом и да јој је у првом делу основа *чист-*, а у другом *сад-* (од глагола *садити*), на коју је додат суфикс *-јанин*. Строго формално посматрано, постоји оправдање за овакву интерпретацију.

Где год је то било могуће, било је одговора који указују на потребу испитаника да грађење сливеница интерпретирају као резултат продуктивних творбених начина, а то су извођење и слагање. Тако је, на пример, придев *чаробични* анализиран и као придев настао слагањем именице *чар* и придева *обичан* (*чар* + *обичан*), а не само као сливеница два придева: *чаробан* + *обичан*. Они испитаници који су наслутили да је овај придев настао сливањем остали су збуњени пред задатком да одреде које су се то речи слиле како би дале резултат *чаробични*. Да ли је прва реч *чар*, *чаробан* или *чаробњак* и да ли је друга *обичан*, *необичан* или *магичан*? Највише је оних који су настанак ове речи тумачили баш као и проф. Бугарски (*чаробан* + *обичан*, 20 испитаника), али трећина испитаника није сасвим сигурна у то.

И у вези са пореклом именице *ванземљаци* испитаници су имали потребу да је тумаче као слагање, а не као сливање (*ван-* + *земљ-* + *-ак*; *ван-* + *земљак*), иако је било и оних који су разумели да се језичка игра састоји у сливању именица *ванземљаци* и *земљаци* (7 одговора).

Недоумица није било само у вези са сливеницом *крајчетак*. Сви испитаници су знали да је настала сливањем именица *крај* и *почетак*.

Закључак дискусије. Ако немају увид у контекст, говорници српског језика с различитим успехом успевају да протумаче мотивне речи од којих

су настале сливенице у српском језику. У вези с тим постоји више могућности:

- 1) Неке сливенице имају сасвим транспарентну структуру и говорници готово без грешке могу да протумаче њихове мотивне речи (нпр. *бабћеха, крајчетак*).
- 2) Када цела прва мотивна реч улази у сливеницу, говорници непогрешиво одређују прву мотивну реч, али се с муком сналазе у препознавању друге (нпр. *балканалије*).
- 3) Понекад није било лако утврдити прву мотивну реч, иако је познат њен корен (*Еврогорци*).
- 4) Ако је сливеница настала сједињавањем делова двеју мотивних речи, испитаници тешко распознају мотивне речи (нпр. *цулов*).
- 5) Говорници имају потребу да творбу сливањем тумаче као творбу извођењем, слагањем или комбинованом творбом (нпр. *блогина, чаробични, чистосађани, ванземљаци*).
- 6) Готово да нема сливенице чије мотивне речи може да одреди сваки говорник српског језика.

II. Тумачење значења сливеница. Од истих испитаника који су тумачили мотивацију сливеница тражено је да покушају да утврде њихово значење. Као што су за мотивацију давали разноврсне одговоре, тако су и семантику ових твореница анализирали на различите начине. За скоро све одговоре има више потврда. Представићемо и наизглед сличне одговоре јер избор речи указује на различите фокусе синтагми или реченица којима се сливенице дефинишу.

Бабћеха: маћехина мајка, баба која се понаша као маћеха, бака детету чијем је родитељу маћеха, стара маћеха, зла маћеха, зла и стара маћеха, баба која је зла као маћеха, баба која је зла према својој унуци; дедина друга жена; маћехина мајка (дететова баба са маћехине стране); жена мог деде која није моја биолошка баба; баба која се не понаша добро према некоме; дедина жена која није баба; нова баба коју је довео деда; маћехина мајка; старија жена која по особинама подсећа на маћеху; особа женског пола која је маћеха нечијем оцу или мајци; мајка нечије маћехе; маћеха старијих година.

Балаканалије: баханалије на балкански начин, простаклук, примитивизам; олуја на Балкану, балканске свађе; раскалашно понашање својствено Балканцима; баханалије на Балкану; балкански примитивизам; понашање које обухвата баханалије и које је карактеристично за становнике

Балкана; баханалије (оргије, лудорије, теревенке) на Балкану; веселја, слава, разузданост својствена Балкану; журке уз турбо-фолк музику; прославе на Балкану; просте балканске речи; особине људи са Балкана; балкански канали; не знам.

Блогиња: популарна блогерка; она која добро блогује; особа која пише добре блогове; жена која води блог; успешна блогерка; блогерка која је најбоља у томе; особа која стално нешто објављује на свом блогу; моћна жена која има блог; особа која води утицајни блог; цењена блогерка; блогерка која одлично ради свој посао; девојка која је популарна на друштвеним мрежама; утицајна блогерка; девојка која се истиче на друштвеним мрежама; новонастало митско биће; не знам.

Чаробични: који је обичног изгледа, али има изузетне способности; довољно чаробан, а довољно обичан; спој неспојивог попут различитих мишљења; нешто што је чаробно, а обично и једноставно (нпр. укус неког слаткиша); нешто тако обично да је необично; особа која је необично посебна; онај ко је чаробан у својој обичности, толико обичан да је то чаробно; обичан у којем се увиђа чаробност; лепота у једноставности; нешто што је у својој једноставности чаробно; особа или предмет који се истовремено издваја неком позитивном особином и који има особине типичне за обичну, просечну особу или ствар; који има своје чари иако је обичан; може да се односи на особу, мада ме више асоцира на одевни предмет, на пример, хаљину; нешто не нарочито посебно, али има свој шмек; посебан иако је обичан; нешто изузетно лепо, али и чудно истовремено; особа која изгледа обично, али је њена унутрашњост чаробна; јединствен; најбољи чаробњак; комбинација чаробног и магичног; леп, али једноставан; чаробан у својој обичности; необично чаробан.

Чистосађани: грађани Новог Сада који воде рачуна о чистоћи; поштени Београђани; чисти Новосађани; становници Новог Сада који не прљају свој град; људи из Чистоће који саде биљке; еколози из Новог Сада; Новосађанин који чисти; Новосађани су познати по чистоћи; стереотип да су Новосађани културни и чисти; чистокрвни Новосађанин; чисти Новосађани; особе из Новог Сада које истичу важност чистоће; они чије су генерације предака из Новог Сада; пореклом из Новог Сада; они који нису дођоши; грађани Новог Сада чија породица дуго живи у том граду; чисти грађани; Новосађани-староседеоци; Новосађани који брину о заштити животне средине; уображени Новосађани; не знам.

Џулов: невоспитан, бахат, неморалан човек, склон крађи; спорт и дивљина (џудо + лов); звучи погрдно, као пацов; изразито безобзиран човек; лов на псе, посао који обављају шинтери (џукела + лов); улични пас, џукац; мушкарац који се понаша вулгарно; јединица (џул); лов у џунгли;

пас за лов (цукац + ловити); непослушан пас у лову (цукац + ловити); при- својни придев од Цул; не знам.

Еврогорци: становници Европе; Црногорци који хрле у Европу; Европљани са планине (Европа + горци); Црногорци наклоњени Европи; Црногорац склон евроинтеграцијама; становник Црне Горе одређених по- литичких схватања; људи који се служе евром; европски Црногорци; Цр- ногорци који су се преселили у ЕУ; Црногорци „европских” схватања; прозападњачки оријентисани Црногорци који се одричу традиционалних вредности; Црногорац у Европи; људи из Европе (Европа + гора); народ жељан новца без претераног рада; Црногорци који живе у Немачкој, Аустрији итд.; Црногорци који се само декларативно залажу за Европу, а у ствари нису за то; не знам.

Хрбин: онај који је из мешовитог брака Србина и Хрватице или обр- нуто; човек рођен у Хрватској, а живи у Србији или обрнуто; човек са две нације; Србин из Хрватске; Србин који подржава Хрвате више него што заједница сматра прихватљивим или обрнуто; Хрват који живи у Србији; Србин из Хрватске или Хрват из Србије; особа која се залаже за помирење или уједињење ова два народа; Хрват рођен у Србији; Хрват српског поре- кла; покатоличен Србин; Србин који живи у Хрватској; мешавина Хрвата и Србина; не знам.

Крајчетак: место где нешто почиње и где се завршава; почетак кра- ја; крај је можда нови почетак; крај нечега што је истовремено и почетак нечега; крај једног, а почетак другог; неразјашњен крај, оставља простор за нову причу; поклапање почетка и краја; почетак на крају; крај нечег ма- њег који означава почетак нечег већег; мали део неког краја, неке области; завршетак једног дела и одмах почетак другог; место где почиње и завр- шава се; почетак нечега чему се одмах назире крај; део неког предмета ко- ји може бити почетак и крај; крај једне и почетак друге ствари; нови поче- так; крај почетка; битност и почетка и краја; не знам.

Ванземљаци: људи који су напустили своју земљу, емигранти; људи исте националности ван земље; они који нису са наше Планете; особе које су ван своје земље; људи који живе ван своје земље, а придржавају се тра- диције и обичаја; значи исто што и ванземаљци; они који живе ван земље, а друже се као да су земљаци; сународници који живе у иностранству; ди- јаспора; земљаци који живе у иностранству; они који нису из исте земље; гастарбајтери; земљаци које не разумемо; нису становници Земље; сусрет овог и оног света; не знам.

Дискусија о тумачењу значења сливеница. Тумачења сливеница показују да оне немају јасно значење и да их говорници интерпретирају на више начина. Већини је, на пример, јасно да *блогиња* представља жену ко- ја има везе са блогом, али није јасно да ли је то жена која води блог, жена

која је успешна у том послу, жена која је позната по томе што води блог, жена која стално нешто објављује на свом блогу, жена чији је блог утицајан, моћна жена чији је блог утицајан јер је она моћна независно од блога итд.

Бабћеха је маћехина мајка, баба која се понаша као маћеха, стара маћеха, дедина жена која није баба итд.

Џулов је, као што је представљено, неваспитан, неморалан човек, али и лов на псе, непослушан пас у лову, улични пас, присвојни придев од *Џул* итд.

И да не набрајамо даље. Сливеницама се добијају лексеме чије значење није довољно прецизно, а то не чуди јер проистиче из чињенице да говорници често не препознају мотивне речи од којих су ове лексеме настале. Ако говорници не могу дешифровати творбу, не могу ни значење.

Семантику сливеница успешно је објаснила К. Расулић (2008), која се ослања на теорију појмовне интеграције, изграђене „на темељу Фоконијеове семантичке теорије о менталним просторима која постулира конструисање значења у менталним представама говорника при чему језичка средства сама по себи нису носиоци значења, већ омогућавају конструисање и интерпретирање значења активирајући сложени систем когнитивних структура похрањених у уму [...] Теорија менталних простора показала је завидан експланаторни потенцијал у примени на различите области семантичких и прагматичких, али и ванлингвистичких истраживања” (Расулић 2008: 273). Полазећи од теорије појмовне интеграције коју дефинише као „селективно пројектовање и креативно комбиновање елемената из различитих менталних простора у нову појмовну структуру”, К. Расулић (2008: 272–273) предлаже термине *појмовна интеграција* за процес оваквог настајања лексема и *појмовни амалгам* за резултат. Сматра да „сливенице представљају појмовне амалгаме *par excellence* утолико што настају као резултат интеграције и на плану форме и на плану садржаја” (Расулић 2008: 272).

Очигледно је, међутим, да неправилност тог „селективног пројектовања” и претерана креативност комбиновања не погодују разговорном језику, иако се најчешће у њему појављују. К. Расулић (2008: 281) запажа да „у конструисању оваквих амалгама формални елементи речи које се регрутују из српског по правилу повлаче препознатљиве значењске елементе целе речи којој припадају” и да је „за разумевање значења овог међујезичког амалгама неопходно активирати веома слојевито конвенционално знање”. Ово је прилика да се примети и призна да један од разлога за неразумеваче сливеница лежи и у чињеници да наши испитаници, иако су студенти, немају довољно тог „слојевитог конвенционалног знања” и да им није лако да наслуте „препознатљиве значењске елементе целе речи” којој

припадају сегменти у сливеници. Има много доказа за то ако се осмотре одговори наших испитаника, а нарочито је несхватљиво да је било оних који нису могли ни да наслуте шта значе понуђене сливенице. Ипак, недовољну креативност и необразованост испитаника не видимо као примарни разлог проблема у тумачењу сливеница, већ као основни разлог проналазимо изостанак чврсто утемељених правила у грађењу ових речи.

III. Грађење сливеница. Из књиге Р. Бугарског преузели смо десет сливеница за које је он написао од којих су мотивних речи настале. Иако смо сасвим свесни чињенице да проф. Бугарски у неким случајевима није могао имати на уму исти денотат на који је реферирао говорник који је да ту реч сачинио, решења проф. Бугарског узели смо као релевантна. Испитаницима су наведени ти спојеви и затражено је да изграде сливеницу. Желели смо да проверимо колико ће испитаника изградити исту сливеницу од две задате мотивне речи. Ево резултата овог дела анкете:

БЕРЗА+ПРЕВАРАНТ (берзарант) = берзарант (25), берзорант, берварант (3), берзаварант (2), берант (3), берзапреварант, преберзант, береварант, не знам (2).

БЛИЗУ + БИЗНИСМЕН (близнисмен) = близнисмен (28), близмисмен (1), близусмент, близбизнисмен, близусмен (2), близисмен.

БРУКА + ФАНТАСТИЧНО (брукастично) = брукастично (25), брукатастично (3), брукастатично, брутично, фантабрука, брустично, брутастично (2), брукофантастичање, брукатанстично.

БРАВУРОЗНО + ГРОЗНО (бравугрозно) = бравугрозно (27), бравгрозно (1), бразно, бравузно, бразурозно, бравозно, грознурозно, не знам (3).

ЋИНЋИЋ + АУТОМОБИЛ (ђинђомобил) = џинђомобил (17), џинђимобил (4), џинобил, џинтомобил (3), џинђићобил (3), џинђићомобил, џинђићмобил, аутомођинђић, џинђил (2), џинђибил, џинђобил, џиномобил, не знам (1).

ГНУСНЕ + НУСПОЈАВЕ (гнуспојаве) = гнуспојаве (30), не знам (1), гнојаве, гнусе, гнујаве.

ГРАД + ПУТОВАЊЕ (градовање) = градовање (23), градопутовање, грапутовање (2), градтовање, градутовање, градпут, гратовање (3), путоградање, градутовање (2), грутовање (3), путоград.

ГРОЖЋЕ + ЈАБУКА (грожбука) = грожбука (11), грабука (6), грожђука (5), гробука (4), грожђбука (3), грожђабука (2), грозбука (2), гројабука, грожђјабукјажје, не знам (1).

КЊИГА + ИГРАЧКА (књигиграчка) = књиграчка (28), књигиграчка, књачка, књичка (3), књирачка, не знам (1).

КВИЗ + ТЕЛЕВИЗОР (квизовизор) = телеквизор (3), квизор (12), квизизор, квилевизор, квизелевизор, квизевизор (7), квизлевизор, телеквиз (2), телеквизор, квизолевизор, квелевизор (2), квизлевизор, квизовизор (3), квизвизор, зорквиз, не знам (1).

Запажање о грађењу сливеница. Поставља се питање због чега испитаници имају толико неуједначене одговоре када треба да препознају мотивне речи сливеница, њихова значења и када треба да изграде нову сливеницу. Одговор лежи у томе што се грађење таквих речи не заснива на моделима налик онима који карактеришу грађење сложеница и изведеница. Пошто нема стриктно прописаних творбених модела, нема ни строгих правила, што доводи до спојева које одликује мања или већа очекиваност.

Закључак: подела творбе речи у ширем смислу на праву и неправу творбу речи. Имајући ово у виду, као и сличне закључке до којих смо дошли истражујући семантику и творбу лексема насталих универбизацијом (Драгићевић 2018), закључујемо да се творба речи у ширем смислу може поделити на творбу речи у ужем смислу (*праву творбу*) и на творбену игру (*неправу творбу*). Права творба подлеже моделима и заснована је на аналогiji, и у творбеном и у семантичком смислу, а творбену игру одликује намерно рушење аналогije, што изазива настајање бројних могућности за интерпретацију. Иако спада у творбу речи у ширем смислу, сливање убрајамо у творбену игру (*неправу творбу*). Сливенице се донекле адекватно интерпретирају само у контексту јер им контекст помаже да постигну оно што оне немају као јединице творене моделима праве творбе, а то је предвидљивост. Колико их непредвидљивост чини експресивним и занимљивим за говорнике, толико им угрожава статус узуралних лексема у лексичком систему, одузима им стабилност и постојаност. Творци сливеница морају рачунати на кратак век својих лексичких конструката.

На трагу оваквом приступу је и Р. Бугарски, који ни сам није сигуран да ли је сливање творбени процес или језичка игра, па га убраја у обе сфере. У својој монографији посвећеној овом питању (Бугарски 2013), аутор - назива сливенице и сливање *играма речи; вербалним играријама; слободним, маштовитим лексичким експериментима; језичким штосовима* (2013: 22); *каламбурским мајсторијама* (2013: 22); *полуозбиљним називима* (2013: 20). Сливање назива *лексичком модом* (2013: 19), као и *експериментисањем речима* (2013: 24). Због свега наведеног, сливенице као предмет истраживања Бугарски одређује као „теоријски фасцинантан, а методолошки изузетно сложен предмет изучавања” (2013: 21).

Ипак, као да није сасвим сигуран у то да је сливање језичка игра, па у њему запажа *образац* (2013: 20) и назива га *савременим урбаним творбеним процесом* (2013: 22), дефинишући га као „један нови, социолингвистички мотивисан процес у *грађењу речи* у српском језику” (2013: 17).

Нама се пак чини да треба направити оштру разлику између чврсто профилисаних творбених начина и оних флуиднијих, чија је улога да изненаде и оставе утисак. Ови други, поновићемо, спадају у језичку игру (иако их треба разумети као творбени начин у ширем смислу). Анализирајући анкету, запазили смо да говорници српског језика ослонац у одгонетању творбе и значења сливеница покушавају да пронађу у стабилним творбеним начинима, у ’правој творби’ (извођењу и слагању), што се јасно види у њиховој потреби да по сваку цену у сливању виде извођење или слагање. То чине зато што је сливање нестабилно, несистемско и непредвидљиво. Ипак, сливање не сме бити занемарено у проучавању творбе речи у српском језику јер се број овако добијених лексема значајно увећава у српском језику и свим словенским језицима.

ЛИТЕРАТУРА

- БУГАРСКИ 2013: Ranko Bugarski, *Sarmagedon u Mesopotamiji*, Beograd: XX vek.
- ДРАГИЋЕВИЋ 2018: Рајна Драгићевић: „Неки аспекти универбизације у српском језику”, *Univerbacija/univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova, Osamnaesta međunarodna naučna konferencija Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Sarajevo, 4–7. aprila 2017, urednica Amela Šehović, Sarajevo: Slavistički komitet, 104–118.
- ПРЋИЋ 2020: Tvrtko Prčić: „Neologizacija srpskog jezika u punom cvatu: jedno ponešto drukčije čitanje knjige *Srpske slivenice. Monografija sa rečnikom Ranka Bugarskog*”, *Језици и културе у времену и простору IX/1*, тематски зборник, уредници: Снежана Гудурић, Биљана Радић Бојанић, Предраг Мутавџић, Нови Сад: Филозофски факултет, 477–491.
- РАСУЛИЋ 2008: Катарина Расулић: „Српско-енглеске творенице у светлу теорије појмовне интеграције”, *Семантичка проучавања српског језика*, уредници М. Радовановић и П. Пипер, Београд: САНУ, 269–291.

Райна Драгичевич

МОТИВАЦИЈА, ФОРМИРОВАНИЕ И ЗНАЧЕНИЕ СЕРБСКИХ
КОНТАМИНАНТОВ

Резюме

В статье представлено эмпирическое исследование мотивации, значения и словообразования сербских контаминантов. Исследование проводилось с помощью опроса, в ходе которого 35 студентов филологического факультета Белградского университета оценили мотивацию, словообразование и значение 10 выбранных контаминантов. В конце статьи представлены выводы, сделанные в результате проведенного анализа, и определен статус контаминации как словообразовательной модели по отношению к другим словообразовательным моделям в рамках сербской дериватологии в более широком смысле.

Ключевые слова: контаминация, контаминант, словообразование, лексикология, сербский язык.